

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. IV. Præcipuæ objectiones solvuntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

perdidit vitam. Sed perfectior est obedientia, quæ opus quoad substantiam & omnes circumstantias, præceptum, & prædefinitionem supponit, quam quæ solum supponit substantiam operis præceptam & prædefinitam: Ergo non solum mors Christi, quantum ad substantiam, sed etiam quantum ad omnes ejus circumstantias, fuit Christo imperata, & à Deo prædefinita.

128. Tertiò, Ex hac doctrina & responsione Adversariorum sequitur Christum non meruisse ex eo præcisè quòd mortuus est, sed ex eo solum quòd tali vel tali modo, aut loco, puta in cruce, in monte Calvaria, &c. At hoc absurdum, & erroneum est: Ergo &c. Sequela Majoris est evidens, nam juxta principia Adversariorum, in Christo non potest esse libertas, nec consequenter meritum, ex ea parte quæ est prædefinitio, vel præceptum: Ergo si mors Christi fuit à Deo quantum ad substantiam prædefinita, & à Patre imperata, illa non potuit esse libera, nec consequenter meritoria quantum ad substantiam. Falsitas autem Minoris constat. Tum quia Apostolus ad Philippenses 2. docet quòd Christus meruit sui nominis exaltationem, per mortem & passionem quam ex obedientia pertulit: *Factus* (inquit) *obediens usque ad mortem, propter quod & Deus exaltavit illum &c.* Tum etiam, quia ipsa mors & passio Christi, quantum ad substantiam, fuit opus maximè difficile, & laboriosum Christo. Tum denique, quia illa fuit satisfactoria pro peccatis nostris, ut est certum de fide: Ergo & meritoria. Consequencia patet: Non enim minor requiritur libertas ad satisfactionem, quam ad meritum.

129. Denique impugnatur eadem responsio. Divina providentia, cum sit perfectissima, & universalissima, & se extendat ad omnia ad quæ se extendit ejus causalitas, attingit actus nostros liberos, non solum quoad substantiam, sed etiam quantum ad omnes illorum circumstantias, formalitates, & modos; ut constat ex supra dictis: Ergo cum Deus habeat, vel habuerit multò perfectiorem providentiam de actionibus & passionibus Christi Domini (quia ille erant summi momenti, & infiniti valoris & æstimationis, & ab ipsis pendebat salus orbis, & honoris divini instauratio) quam de nostris operationibus, negari non potest illas fuisse ab ipso prædefinitas, non solum quantum ad substantiam, sed etiam quantum ad modum & circumstantias.

130. Secunda etiam responsio efficaciter impugnari potest, ex triplici absurdo & inconvenienti quod ex illa sequitur. In primis enim hæc responsio evacuat meritum obedientiæ Christi. Tunc enim obedientia destruitur, quando superior tenetur accomodare voluntatem suam voluntati inferioris, & non è contra; tunc enim superior magis facit voluntatem subditi, quam subditus voluntatem prælati. At qui si Deus, salva & incolumi Christi libertate, nihil potuit ei præcipere, nec ullam ejus actionè, vel passionem prædefinire, nisi prius exploraverit per scientiam mediam, quid ille ex innata libertate voliturus esset, debuit voluntatem suam accommodare voluntati Christi, & operari, non secundum consilium voluntatis suæ, sed juxta consensum & determinationem voluntatis humanæ Christi: Ergo ex hac responsione & doctrina destruitur meritum obedientiæ Christi.

Hoc potest magis declarari exemplo Religiosorum: si enim prælatus teneretur se accommo-

A dare voluntati subditorum, nec posset eis præcipere, nisi quod prevederet eos ex innata libertate, & propria inclinatione volituros, certe facile esset ipsis obtemperare, & nullum, aut parvum foret in Religiosis obedientia meritum. Unde sicut in tali casu Religiosus non posset dicere: sicut præcipit mihi prælatus sic facio, sed potius dicere deberet, sic facio sicut prælatus previdit me voliturum. Ita similiter, Christus non debuisset dicere: sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio: Sed potius, sic operor & ago, sicut Pater ab æterno præseivit me voliturum.

B Secundo, Si voluntas quam Christus habuit moriendi in cruce pro salute hominum, antecederat decretum & prædefinitionem Dei, sequitur quòd salus hominù debeat refundi tanquam in primam causam, in humanam Christi voluntatem, non verò in divinum decretum, & æternam Dei prædeterminationem: hoc autem est plusquam falsum: Ergo & illud. Sequela probatur. Illa causa quæ primò se determinat ad salutem hominum, est prima causa, & primariè talis salutis: At juxta hanc responsionem & doctrinam Adversariorum, divina voluntas non primò se determinat ad talem salutem, sed ipsa humana voluntas Christi: siquidem Deus antecederet ad suum decretum, quòd nihil aliud est quam libera sua: voluntatis determinatio, previdit per scientiam mediam quòd humana voluntas Christi, posita in tali & tali circumstantia, erat se determinatura ad moriendum in cruce pro salute hominum: Ergo divina voluntas non fuit prima causa, & primum determinans hominum salutem, sed potius ipsa humana voluntas Christi.

C Tertiò, Ex eadem responsione sequitur prædestinationem Christi non fuisse purè gratuitam, sed dependentem à præsentia meritorum: Consequens est falsum, ut demonstrant Theologi in Tractatu de Incarnatione, & multis Scripturæ testimoniis probat D. Augustinus libro de prædestinatione Sanctorum cap. 13. Ideò plures ex Adversariis docent prædestinationem Angelorum & hominum fieri ex prævisis meritis, quia Deus in signo rationis antecedenti electionem illorum ad gloriam, previdit bonalium opera, & futurum consensum voluntatis create: Ergo similiter, si in signo antecedenti Christi prædestinationem, previdit bona ejus opera futura, & futurum consensum voluntatis humanæ Christi, ejus prædestinatio non fuit purè gratuita, sed dependens à præsentia meritorum.

ARTICULUS IV.

Præcipua objectiones solvuntur.

Præcipua Adversariorum objectiones solvantur supra, agendo de divinatorum decretorum efficacia, & in Tractatu de scientia Dei, convellendo fundamenta scientiæ mediæ; solum hinc restant quedam Scripturæ & SS. Patrum testimonia exponenda, quæ videntur militare contra nostram sententiam.

§. I.

Experimentum quoddam, Scriptura & Sanctorum Patrum testimonia.

Obijciunt in primis Adversarii Prædefi-
nitiones illas quas in Deo admittimus, non
videntur coherere cum illo Ecclesiastici 15. Deus
de initio constituit hominem, & reliquit illum in
manu consilii sui: adiecit mandata sua & præcepta.
&c. Quomodo enim (inquit Lessius) reliquit
eum in manu consilii sui, si ipse suo consilio, &
decreto efficaci & absoluto, quod velit ab eo
fructuante prævisionem sui consensu, ab æterno
prædefiniat? Si dominus prædefiniret hoc
modo omnes actiones quas vellet fieri à famulo
luculi debus, & luminà curà ipsum eas exequi
curat: dicereturne relinquere famulum in
manu consilii sui, ut ipse suo consilio & arbitrio
fructuaret quid faciendum sit?

Respondeo hominem non ita dici relictum in
manu consilii sui, ut à prædefinitione Dei, qui
(ut dicit Apostolus) Operatur omnia secundum
consilium voluntatis sue, aut ab ordine divinæ
providentiæ sit exemptus. Hanc enim libera-
tatem Cicero conabatur statuere, qui ut ait Au-
gustinus, Dam homines voluit facere liberos, fecit
liberos &c. Sed quia (ut inquit S. Thomas
lib. 2. ad 4.) Non præfigitur ei virtus operati-
va, determinata ad unum, sicut rebus naturalibus
qua aguntur tantum quasi ab altero directe in finem:
Iste enim per consilium & deliberationem ratio-
nis se determinat ad volendum vel non volen-
dum, ad operandum vel non operandum. Por-
ro quia omne consilium, & providentiâ homi-
nis, continetur sub consilio & providentiâ Dei,
sicut causâ particularis sub universali; & homo,
ut supra ostendimus, non est primum liberum,
nec primum eligens, sicut nec primum movens,
nec prima causa suorum actuum liberorum:
quod quid boni eligit, & per suum consilium
debetur, ac decernit, in Deum tanquam in
primum liberum, primum eligens, & primum
determinans, ac proinde ut præeligens, præde-
finiens, & prædeterminans, reducendum est.
Unde egregiè D. Thomas 1. 2. quæst. 109. art. 2.
ad 1. Homo est Dominus suorum actuum volendi &
non volendi, propter deliberationem rationis, qua
quisque suum ad unam partem vel ad aliam: sed quod
liberetur, vel non deliberet, etsi huiusmodi etiam
si dominus, oportet quod hoc sit per deliberationem
præcedentem; & cum hoc non procedat in infinitum
oportet quod finaliter deveniat ad hoc quod liberum
hominis arbitrium moveatur ab aliquo exteriori prin-
cipio quod est supra mentem humanam, scilicet Deo.
Prædicti mens hominis, etiam sani, non ita habet domi-
niam sui actus, quin indigeat moveri à Deo, &c.

In forma igitur ad argumentum respondeo,
distinguendo Antecedens: Deus reliquit ho-
minem in manu consilii sui, tanquam primi con-
siliantis & deliberantis, nego Antecedens. Tan-
quam secundi consiliantis & deliberantis, con-
cedo Antecedens, & nego Consequentiam. Solu-
tio est S. Thomæ locis relatis, & 2. 2. quæst.
104. art. 1. ad 1. de verit. quæst. 5. art. 5. ad. 4. de
potentia quæst. 4. art. 7. ad 12. & 3. contra Gent.
cap. 90. ubi ait: quod Hac verba Ecclesiastici ad
hoc adducuntur, ut homines esse liberi arbitrii ostenda-
tur, non vero, ut eorum electiones à divina providentiâ
subtrahantur.

Tom. I.

A Ad exemplum vero de famulo, adductum à
Lessio, facile responderetur, negando paritatem.
Ratio discriminis patet ex dictis, famulus enim
non subordinatur domino particulari, tanquam
primo libero, & primo principio suarum opera-
tionum, sed solum tanquam causâ particulari,
per præceptum, suasionem, aut consiliûm mor-
raliter illum moventi. Unde libertas quæ est in
actionibus illius, non procedit, nec emanat à li-
bertate ipsius domini, nec ab ipsâ dependet, si-
cut effectus à sua causâ. At verò voluntas huma-
na in suis operationibus essentialiter subordi-
natur Deo tanquam primo libero, & primo totius
libertatis creatæ & participatæ principio, ac
proinde ex tali subordinatione & dependentiâ,
non impeditur, sed potius causatur exercitium
humanæ libertatis. Sicut ex influentiâ causæ u-
niversalis, v.g. cæli aut Solis, non impeditur, sed
potius juvatur & causatur generatio plantæ, ut
alibi fusè exposuimus.

Objiciunt secundò Adversarii quædam SS.
Patrum testimonia, quæ illis videntur favere.
Nam Damascenus lib. 2. Fidei cap. 30. sic habet:
Omnia quidem præcognoscit Deus, non autem omnia
prædeterminat. Et Chrysostomus hom. 12. in E-
pist. ad Hæbreos ait quod Deus non antecedit vo-
luntates nostras, ne nostrum latur arbitrium. Item
August. 5. de civit. cap. 9. hæc scribit: Sicut Deus
omniunaturarum Creator est, ita & omnium po-
restatum dator, non voluntatum. Et de spiritu &
littera cap. 31. Legimus, inquit, non est potestas nisi
à Deo, nusquam autem legimus, non est voluntas nisi à
Deo; & rectè non scriptum est, quia verum non est.
Denique lib. 3. de libero arbitrio cap. 18. sic ha-
bet: Istabrevissimè tene: quacumque est causâ vo-
luntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur.
Sed illa prædefinitio quam nos ponimus, est ita
efficax, ut ei resisti non possit. Ergo sine peccato,
& per consequens sine libertate, ei ceditur. Alia
SS. Patrum testimonia adducit Ruiz tomo de
scientia Dei, sed ista videntur præcipua, & ex
eorum responsione, ad alia patebit solutio.

Ad locum ergo Damasceni, respondeo cum
D. Thoma sequenti art. 1. ad 1. & 3. contra
Gent cap. 90. quod Damascenus his verbis solum
intendit excludere prædeterminationem
imponentem necessitatem, ut est in rebus natu-
ralibus; non autem prædeterminationem cum
libertate compositam, qualem in causis liberis
admittimus.

Ad Chrysostomum respondet Vazquez 1. p.
disp. 91. cap. 8. num. 44. illum fuisse Semipela-
gianum, sic enim habet: Sententiam Massiliensium
(intelligit Semipelagianos,) tradunt multi Patres
Græci, inter quos præcipue fuit Chrysostomus, qui &
Cassiani Magister fuit. Sed ab hoc errore, seu po-
tius calumnia, rectè Chrysostomum vindicat
noster Sixtus Senensis lib. 5. bibliot. annot. 107.
ubi ait, Joannem Oecolampadium, Lutherana
hæretis professorem, hunc errorem primò
ei impulisse. De quo iterum dicemus in Tract.
de prædestinatione, ubi magnum Chrysosto-
mum à Semipelagianorum errore vindicabi-
mus, ipsumque gratiam voluntates prævenien-
tem, diserte docuisse ostendemus. Unde cum
S. ille Doctor homil. 12. in Epist. ad Hæbreos,
negat Deum nostras prævenire seu antecedere
voluntates, solum intendit, ipsum non antece-
dere voluntates nostras, præventione fatali &
violentiâ, & liberum arbitrii nostri consen-
sum,

Disp. 1. art. 3. §. 6

sum, & cooperationem impediente, ac tollente potentiam ad oppositum, ut Manichæi quos impugnat, olim docebant. Non vult tamen excludere antecedentiam & efficaciam adjuvantem, quæ non tollat potentiam ad oppositum, sed nostrum faciat liberè operari arbitrium, qualem D. Augustini, & S. Thomæ Discipuli docent.

137 Addunt aliqui cum Janzenio in concordia, & Lippomano in præfatione ad catenam, Græcos Patres, præsertim Chryostomum, cautè admodum legi debere circa materiam de gratia (non quòd fuerint Pelagiani, ut Vazquez existimat) sed quia cum nondum esset exortus Pelagius, neque hæc controversia discussa, & aliunde Manichæi negantes liberum arbitrium, ipsis negotium facerent; in laudem liberi arbitrii multa dixerunt, quæ piè explicanda sunt. Unde Augustinus de prædest. Sanctorum cap. 14. Quid igitur opus est ut eorum scrutemur opuscula, qui præquam ipsa hæres oriretur, non habuerunt necessitatem in hoc difficili ad solvendum questione versari? quod procul dubio facerent, si respondere talibus cogerentur. Unde factum est, ut de gratia Dei quid sentirent, breviter quibusdam scriptorum suorum locis, & transeunter attingerent: immorarentur verò in eis quæ adversus alios inimicos Ecclesiæ disputabant.

138 Ad primum verò Augustini testimonium, respondetur S. Doctorem ibidem loqui de voluntate humana, quatenus mala est, ac devians à regulis morum; sub qua ratione non est à Deo, sicut omnis potestas, quæ cum ex se bona sit, ab illo est. Et ita clarè seipsum explicat ibidem, subdens: Mala quippe voluntates ab illo non sunt, quoniam contra naturam sunt quæ ab ipso est. Et supra cap. 5. Deus non est auctor omnium voluntatum, nam non est dator male voluntatis. Eodem modo intelligendum est aliud testimonium desumptum ex libro de spiritu & littera, loquitur enim etiam ibi de mala voluntate, ut patet ex verbis istis quæ subjungit: Alioquin etiam peccatorum, quod absit, auctor est Deus, si non est voluntas nisi ab illo: quoniam mala voluntas jam sola peccatum est.

Ad alium locum ex libro tertio de libero arbitrio, respondetur quod quæcumque causa est voluntatis, si non possit ei resisti, nec potentia antecedente, nec consequente, sine peccato ei ceditur. Secus autem, si ei possit resisti, potentia antecedente, seu in sensu diviso. Quo pacto possumus resistere, seu dissentire divino decreto, & motioni ejus, ut docent Thomistæ cum Sancto Præceptore quæst. 23. de verit. art. 5. ad 3. ubi hæc scribit. Quamvis non esse effectus divina voluntatis non possit simul stare cum divina voluntate, tamen potentia descendi effectum, simul stat cum divina voluntate. Non enim ista sunt impossibilia: Deus vult istum salvari, & iste potest damnari: sed ista sunt impossibilia, Deus vult istum salvari, & iste damnatur. Quò nihil clarior & expressius in favorem nostræ sententiæ dici potest.

Addo quod, D. Augustinus ibi apertissime loquitur de causa violenta, & cogente: sic enim incipit illud capitulum 18. An forte violentia causa est voluntatis, & cogit invitum? Divinum autem decretum, quamvis efficacissimum, nullam coactionem aut violentiam infert, sed fortiter & suaviter movet, & ita agit nos, ut agamus, & liberè, ac voluntariè consentiamus, &

A utinquit ipsemet Augustinus; In ipsi hominum cordibus operatur, non ut homines, quod fieri non potest, nolentes credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant.

S. II.

Exponitur celebre testimonium D. Thomæ.

Objiciunt tertio quidam Recentiores testimonium D. Thomæ quod vocant irrefragabile & insolubile, eo que putant S. Doctorem, apertè & directè, decretum prædeterminationis, & physicam prædeterminationem excludere, & veluti jugulare. Sumitur hoc testimonium ex 2. libro sententiarum dist. 39. quæst. 1. art. 1. in corpore, ubi de nostra voluntate sic dissentit. Ipsa autem potentia voluntatis, quantum in se est, indifferens est ad plura: sed quod determinat excusat hunc actum vel in illum, non est ab alio determinata, sed ab ipsa voluntate. Quid apertius (inquit Petrus à S. Joseph) dici poterit ad excludendam prædeterminationem physicam, non video. Nam S. Doctor, conceptis verbis docet, voluntatem nostram se determinare ad volendum hoc vel illud; & pariter negat eam ad hoc ab alio determinari. At quo ille iudicio hoc posterius negaret, si nihilominus existimaret voluntatem non posse in aliquem actum erumpere, nisi præ Deo determinatam. Hoc sanè perinde esset, ac si ad contradictoria simul vera esse profiteretur.

Huc testimonio quod Recentiores illi adeo magnificant, & extollunt, multipliciter responderi potest. In primis dico, in textu D. Thomæ non legi, Non est ab alio DETERMINANTE (sic feribit & refert Petrus à S. Joseph) sed non est ab alio DETERMINATE. Quæ duo valde diversa sunt, ut consideranti patebit. Primum enim quamcumque determinationem extrinsecam à voluntate decreta excludit. Secundum verò solum significat, illam non determinari ad unum per modum nature, sicut agentia naturalia; sed ad unum per modum libertatis (id est sub indifferentia objectiva iudicii, & retinendo potentiam ad oppositum) ut ejus conditio, & natura exposcit.

Respondeo secundo, D. Thomam ibi apertè loqui de determinatione voluntatis ad malum, quæ non est ab alio, sed à sola voluntate, quæ cum sit primum deficiens, & primum se determinans ad malum, non potest à quocumque alio, ad illud determinari. Et quòd iste sit verus & legitimus sensus D. Thomæ, patet ex titulo illius articuli, in quo queritur: *Utrum in voluntate possit esse peccatum?* & concludit affirmativè, probatque ex discrimine quòd reperitur inter voluntatem creatam & agentia naturalia. *Quod enim, inquit, voluntas determinatè excusat in hunc actum, vel in illum, non est ab alio determinatè, sed ab ipsa voluntate: Sed in naturalibus actibus progreditur ab agente, sed tamen determinatio ad hunc actum non est ab agente, sed ab eo quod agenti talem naturam dedit, per quam ad hunc actum determinatum est.* Unde concludit: *Quòd si aliquis defectus sit in actu voluntatis, ipsi in culpam & peccatum imputatur, & ita relinquuntur quòd in voluntate potest esse peccatum, quantum ad actum ejus.* Loquitur ergo S. Doctor de determinatione voluntatis ad malum, & ad peccatum, quæ non est ab alio determinatè, vel determinante, sed à sola voluntate creata, quæ est primum liberum deficiens, & primum ad malum se

determinans. Ex quo etiam infert articulo sequenti, peccatum non esse in aliis potentis à voluntate, nisi ut ab illa imperentur.

Respondeo tertio, quod si D. Thomas intendit loquatur de omni determinatione voluntatis, etiam ad bonum, intelligendū est quod voluntas à nullo extrinseco agente determinetur, quod non sit causa ipsius voluntatis, & motus; hanc enim causam semper excipit, ut patet ex 3. libro contra Gent. cap. 88. & 1. p. quest. 83. art. 1. ad 3. & quest. 105. art. 4. ad 1. etiam in ipso Scotus, quamvis in pluribus D. Thomae adversetur, tamen in hoc principio cum illo convenit: nam in 4. dist. 49. quest. 6. etiam ubi scribit: *Contra naturam voluntatis determinari à causa inferiori, quia hoc ipso non movetur. Non est autem contra naturam ejus determinari à causa superiori.* Quae verba non possunt intelligi de determinatione solum morali, cum non sit contra naturam voluntatis à causis inferioribus moraliter moveri & determinari.

Item docet in 1. dist. 39. quest. 3. *Viso de contingentia.* Unde Henricus de Villegas controv. 12. pariter disp. cap. 2. pro nostra sententia refert non solum Scotum, sed etiam plures ejus Discipulos: videlicet Lychetum, Mayronem, Bafolis, Rubionem, Caltronovum, & alios. Et Gabriel in 1. dist. 33. quest. unica cap. 2. adducens opinionem Scoti, dicit ex ejus sententia, quod *voluntas divina, quae est prima regula contingentiam, prius natura determinat contingentiam, quam intellectus divinus intelligat illa esse futura.* Quo nihil clarius dici potest ad excludendam necessitatem mediam.

Ad id vero quod addit Petrus à S. Joseph, nimirum quod admittere voluntatem creatam seipsam determinare, & docere illam non posse in aliquem actum erumpere, nisi prius à Deo determinetur, idem est ac duo contradictoria simul vera esse profiteri. Respondeo hoc aperte falsum esse, & doctrina D. Thomae omnino contrariam.

Nam S. Doctor 1. p. quest. 105. art. 4. secundo loco sibi objicit: *Deus non potest facere quod contradictoria sint simul vera: hoc autem sequeretur, si voluntatem moveret; nam voluntatem movere ex se, est non moveri ab alio: Ergo Deus non potest voluntatem movere.* Cui argumento sic respondet. *Ad secundum dicendum, quod moveri voluntatem, est moveri ex se, id est à principio intrinseco, sicut illud principium intrinsecum potest esse ab alio principio extrinseco, & sic moveri ex se, non repugnat quod movetur ab alio.* Item docet quest. 3. de malo art. 2. ad 4. his verbis: *Cum liberum arbitrium movet seipsum, non excluditur quin ab alio moveretur, à quo habet hoc ipsum quod seipsum movet.* Unde Perartionis 3. contra Gent. cap. 89. potest aliquod determinari ab alio ad effectum, & tamen habere illud in sua potestate: eo quod causa prima movet naturam, quamque causam secundam ad suum effectum, secundum conditionem ipsius causa secunde, causam eam non potentem deficere, sic ad suum effectum determinat, ut ipsum necessario absolute producat. Causam autem qua deficere potest, ira determinat, ut tamen absolute deficere possit in producendo. Non ergo repugnat quod liberum arbitrium à Deo tanquam à causa prima, & primo libero, primoque determinante determinetur, & se determinet ut causa proxima suae operationis, & ut secundum liberum, ac secundum determinans. Sicut nulla est implicancia, quod generatio plantae sit simul à Sole & caelo, ut primo generante

& alterante, & terra tanquam à secundo generante, illi subordinato, ut alibi exposuimus.

Ex his faciliè intelliges & expones plura alia D. Thomae testimonia, in quibus dicit, quod *Determinatio actionis & finis in potestate liberi arbitrii constituitur. Quod homo non esset liberi arbitrii, nisi ad eum determinatio sui operis pertineret, & similia, quae inutiliter congerit, & accumulatur Petrus à S. Joseph in suo opusculo.* Nam in his locis S. Doctor solum intendit declarare, quod electio & determinatio actionis est in potestate liberi arbitrii, tanquam secundi liberi, & secundi determinantis, ac proinde non excludit subordinationem, & dependentiam à motione & determinatione primi liberi, primique determinantis, sed potius illam includit; imò & clarè explicat in ipso eodem loco quem citat praefatus Author, scilicet in 2. sent. dist. 25. quest. 1. art. 2. ad 3. nam postquam dixit, quod *Determinatio actionis & finis in potestate liberi arbitrii constituitur*, subdit: *Vnde remanet sibi dominium sui actus, LICET NON ITA SICUT PRIMO AGENTI.* Quae ultima verba (quae ex industria omisit egregius ille D. Thomae defensor) aperte mentem ejus declarant, & significant, voluntatem creatam habere quidem dominium in suos actus liberos, ratione cujus electio & determinatio actionis & finis, est in ejus potestate: illud tamen non est supremum, sed subjectum, & subordinatum primo & absoluto Dei dominio, ac proinde indigere ejus motione, & applicatione. Unde ibidem ait: *Deus in liberum arbitrium hoc modo agit, ut illi virtutem agendi ministret, & ipso operante, liberum arbitrium agat.* Quibus verbis, necessitatem concursus praevi, ad hoc ut liberum arbitrium se ad agendum determinet, non obscurè significavit. Nam per concursum simultaneum, Deus non agit in liberum arbitrium, sed tantum cum libero arbitrio; quia talis concursus non est influxus in causam, sed in operationem, & effectum.

Ex dictis etiam faciliè convellitur praecipuum Adversariorum fundamentum, desumptum ex eo quod de ratione causae liberae est, seipsam ad agendum determinare, ac proinde illi repugnat à Deo praedeterminari. Faciliè enim respondetur, quod de ratione causae liberae est seipsam determinare, eo modo quo libera est. Si enim sit primum liberum, & à quocumq; alio independens, debet seipsam per se primum, & independentem à quocumq; alio determinare. Si vero sit tantum secundum liberum, & alteri in suis electionibus, & actibus liberis essentialiter subordinatum, & ab eo totam suam libertatem participet, debet quidem seipsam determinare, sed dependentem à motione & determinatione alterius cui subordinatur.

Unde D. Thomas 1. part. quest. 19. art. 3. ad 5. hoc statuit discrimen inter primum & secundum liberum, & inter voluntatem divinam & creatam, quod *voluntas creata, cum sit ex se congens, oportet quod determinetur ab aliquo exteriori ad effectum: sed voluntas divina, quae ex se necessitatem habet, determinat seipsam ad volitū ad quod habet habitudinē non necessariam.* Sicut ergo de ratione causae efficientis non est quod sit prima, sed quod efficiat, licet moveatur ab alia priori, ut patet in igne, & caelo. Ita non est de ratione liberi, ut seipsum determinet, sed ut se determinet juxta suam naturam; ita quod si fuerit primum liberum, ut est Deus, determinet se primo: si vero fuerit secundum tantum liberum, quale

quale est nostra voluntas, determinet se secundario, & dependenter à motione & determinatione primi. Unde Benedictus Pererius, Societatis Jesu, quem Posselinus virum ingentis eruditione & perspicuitate referunt appellat, lib. 8. de causis cap. 9. hæc scribit: Licet voluntas nostra nihil operetur nisi mota & determinata à Deo, quia tamen movetur ab ipso convenienter natura sua, & ut natura sua apta est moveri, hoc est non necessario, sed libere, ideo verè dicitur, verèque est libera: si enim voluntas in a moveretur à Deo, ut non se moveret ipsa ad agendum, nec ipsa se ad agendum determinaret, omnis profectò meriti & demeriti, & libertatis ratio funditus tolleretur: sed quia Deus eam sic movet, ut ipsa nihilominus simul etiam seipsam moveat, & per suam determinationem se determinet ad agendum hoc vel aliud, ob eam causam meritò appellatur, & est verè libera: non enim intelligendum est voluntatem esse liberam omnino, ita ut à nullo pendeat, nullique subijciatur; hac enim libertate solum Deum liberum esse agnoscimus, quippe qui sit omnino liber, à nullo dependens, & nullius indigens, sufficiens sibi ad omnia. Hac autem libertas nulli creatura convenire potest, ratio enim cujuslibet creaturae necessariam & inseparabilem continet dependentiam à Creatore tam in existendo quam in omni operatione.

146 Confirmatur: Idem est voluntatem liberè se determinare ad aliquem actum, & habere dominium illius: Sed voluntatem habere dominium sui actus, non tollit quod Deus habeat illud prius & excellentius; cum sit universalis dominus omnium. Sicut quod Vassallus, vel Feudatarius habeat dominium utile in fundum, non tollit vel impedit, quin Rex vel Dominus habeat in illum, supremum & perfectum dominium: Ergo quod voluntas liberè se determinet ad aliquem actum, non tollit quin à Deo, ut primo libero, & à supremo ejus dominio, prædeterminetur.

Alia S. Doctoris testimonia, quæ Petrus à S. Joseph in prædicto opusculo nobis objicit, exactè discutientur, ac dilucidè exponuntur in Tractatu de actibus humanis, disp. 6. art. 2. §. 12. Argumenta verò ex Dei sanctitate, & hominis libertate desumpta, art. sequenti §. 9. & sequentibus, & in Tractatu de prædestinatione disp. 6. quæ erit de concordia libertatis cum divina providentia & prædestinatione, proponuntur ac diluuntur. Interim placet hæc inferere Reverendissimi Patris Magistri Hyacinthi Libelli, olim Romæ in Conventu Fratrum Prædicatorum super Minervam, Theologiæ Professoris, nunc Sacri Palatii Magistri, egregium discursum relatum à Caramuele in sua Theologia fundamentali, in expositione Thesium de scientia Dei, Thesi 3. quo præfatus Magister solidè & perspicuè demonstrat, cum decretis, & prædefinitionibus divinis, coherere arbitrii nostri libertatem, & præcipuum Adversariorum fundamentum, nimirum quod omnis suppositio antecedens, tollit arbitrii nostri libertatem, proliis infringit. Verba ejus sunt.

Argumenta que probant cum scientia Dei in decreto Thomistico fundata non coherere libertatem, 148 eadem sunt ac illa que probant cum decretis & prædefinitionibus non coherere libertatem, ac proinde volo ea solvere, hanc enim provinciam sibi assumit ille qui hoc eodem anno materiam de volunta-

A te Dei, divinisque prædefinitionibus tradit. Dico hic tantum volo facere. Primum est, aliqua, que mihi singularia videntur, & que toti huic materia magnum lumen accendant, adducere. Secundum, vos docere, à quoniam S. Thomas accepit, aut à quo principio quodammodo subsuratus fuerit suam concordiam decreti, scientia, voluntatis, prædefinitionis, & oratio, & auxilii efficacis, propostionis una parte, & libertatis ex alia, que tanto plausu accepta fuit, & ante Molinam nemo extiterit, qui illi non subscripserit.

Circa primum, jam scitis scientiam Dei, divinisque prædefinitionibus & decreta antecedere tum in re, tum in intentione, quemlibet usum humane libertatis, & hinc ab Adversariis nos fortissime urgeri, quomodo scilicet possimus libertatem servatam & testam conservare; cum omnis necessitas, que oritur ex aliqua antecedente, absoluta, cogens, & libertati inimica esse videatur S. Thomas huic, qua videtur revicta difficultas, clarè & profundè responderet, necessitatem ortam ex antecedente, cui subditur non solum substantia actus, sed etiam modus libertatis, non est necessitas cogentem, sed foventem libertatem. Hoc à me vobis sæpius narratum, repetitum, & exaggeratum intellexistis.

Igitur quod intendo facere in presenti, est declarare hoc punctum, quia cardo est istius controversia. Dico aliquam suppositionem, cum qua non sit possibilis compositio actus oppositi, ita certum est, ut ne ipsi oves divinum decretorum distententur; eam esse suppositionem actus liberi, ipsi quoque concedunt: suppositivum quod voluntas operetur, non potest non operari. Hanc autem suppositionem non ledere libertatem idè dicunt, quia est consequenter orta, scilicet ex actus quem ego meà voluntate pono; quod si oriretur ex alio quo quod à meà voluntate non dependeret, tantum abest ut libertatem conservaret, quin eam potius perderet, & funditus eradicaret. Hoc supposito.

Interrogo Adversarios, cur impossibilitas opponit aliud extremum pro aliquo tunc, orta ex suppositione consequente libertatem, non ledat libertatem: Omnes uno ore respondent, idè non ledere libertatem, quia est effectus libertatis; unde potius illius signum est quam corruptela. Igitur, si datur aliqua suppositio, que non sit effectus, sed causa libertatis, eam potius edifficabit, quam destruet, ex ipsis enim terminis contrahitur, quod sicut implicat, quod illud quod sequitur libertatem, eam perdat; ita implicat, quod illud quod libertatem antecedit, & est causa illius, illam perdat; causa enim non destruit effectum suum, sed producit; est enim in terminis ipsis repugnantia, ostendere quod suppositio antecedens auferat libertatem, & quod eam exterminet.

Ex quo ulterius sequitur, necessitatem ortam ex tali suppositione dici jure merito consequentem; unde ex suppositione antecedente oritur ex parte altera extremi necessitas consequens: in quo sane hallucinant contrarii, licet nobis perspicuum, & ab omni dubitatione alienum esse videatur, quod partim supra explicavi, partim modo declarabo. Etenim necessitas orta ex suppositione antecedente, cui subditur libertas actus, est orta ex ipsa libertate actus, siquidem est orta ex causa, prout reduplicative causante libertatem; nemo autem dubitare potest, quod id quod oritur ex causa, ut actu causante, non oriatur etiam ex effectu: sicut quia Sol ut actu indurans limum, dicitur explicans limum, nemo dubitare potest, quod explicatio limi, ut reduplicative talis, à limi induratione aliquo modo dependeat.

Quam nego dependentiam supra vocari dependentiam

A detiam à libertate objective accepta, non à libertate
 exercitè postea; & hoc consequentia sufficit, ad hoc
 libertas integra servetur: quod si sedulo medita-
 retur adversarij, facilius intelligerent, & se nostrà
 prædeterminatione difficultatibus obrui non quererent,
 sed inquam, considerarent, præscientia h & præde-
 terminationem esse causam libertatis, originantem
 libertatem, factricem, effétricem, & operatricem li-
 bertatis, non minus ac ipse actus sit effectus libertatis,
 ergentis à libertate, ab illa factus, & veluti opera-
 tum productus.

B sed in hoc dicent adversarij, difficultatem nostram
 sequenti consistere: quod possit dari aliquid antecedens,
 quod libertatem causans, ipsos non inficiari;
 quod nisi semel illud tanquam verum admittatur,
 sequenti quod prædeterminatio aut præscien-
 tia potius quam destruat libertatem, in ea sup-
 ponitur se dicunt herere, nec eos illam capere, aut à
 illa capi posse existimant.

C Imo ergo cum ipsis equale periculum suslinemus,
 quod sic delecto. Fuit aliquorum opinio quæ com-
 munitè metaphysicè rejiciunt, non dari libertatem in
 actu secundo, sed omnem actum secundum habere ne-
 cessitatem essendi libertati adversariam. Si ergo pro-
 pter contendant illius omnium calculo damnata opi-
 nio, autem auctores, omnem necessitatem strangulare li-
 bertatem; nonne statim ad implicentiam, quæ est in
 hoc quod necessitas ex ipsa libertate oriatur, tanquam
 ad faciam azylum confugient? Quomodo ergo fieri
 potest, ut non intelligant, quàm rationabiliter nos cum
 argumentis illorum arguemur, quibus probant necessita-
 tem nostram esse inimicam libertati, ad implicentiam
 ipsi quoque manifestam, quæ est in hoc quod præscien-
 tia causat libertatem, veluti ad inviolabile azylum re-
 tortamur:

Imò quod possit Deus infallibilitatem proveniente[m]
 involuntariè sua præscientiâ, illè à libertate constituere,
 ex adversariorum principis aliâ ratione confir-
 ma. Docet Suarez, quem plerique Patres Societatis
 scilicet in Metaphysica disp. 19. sect. 3. posse da-
 ri prænaturalem motionem, quâ, stante indifferen-
 tiâ ipsius, ita à Deo voluntas abripiatur, ut jam in al-
 teram contradietionis partem, non liberè, sed omnino
 necessariò feratur quod reperit etiam in opusculis li-
 bro de auxili. cap. 2. num. 12. quod ipse hac ratione
 ostendit. Cum in voluntate libera duplex sit potestas
 (ad volendum scilicet, & non volendum) neutra ea-
 rum est infinita virtutis & efficacia: Ergo in utraque
 potest superari à Deo superiori agente, qui est infinita
 virtutis & efficacia: Ergo stante adhuc & perseve-
 rante indifferentiâ judicii, potest à Deo ita moveri &
 voluntas nostra, quatenus habet potestatem vo-
 lentis, ut sit propositum ad resistendum, nec pos-
 se modo utriusque potestate, quam habet ad no-
 lendum: Ergo tunc in tali actu non erit usus li-
 bertatis, etiam si facultas in se sit libera, & obje-
 ctum ita sit propositum, ut necessitatem non infe-
 rat. Hanc rationem bene tenere, & videre quale ar-
 gumentum pro nostra Scholæ verisima doctrina su-
 matur.

Et sic discurre. Secundum prædictam Suarez, vi-
 ridè distineti opinionem, Deus potest à voluntate au-
 ferre libertatem, eam ad alteram partem contradietio-
 nis determinando; quia facultas quam habet volun-
 tatis ad utrumlibet, est finita, & consequenter à divina
 virtutis efficacia superabilis: at similiter facultas, quam
 habet voluntas ad operandum fallibiliter, est finita: Ergo
 potest ab efficacia divine virtutis superari. Sicut
 ergo per hanc fieri potest, ut voluntas in alteram par-
 tem naturalem necessitate flectatur; ita per eandem
 fieri poterit, ut in eandem partem, salvâ libertate, in-
 fallibiliter inclinetur.

Quod si contendant hoc fieri non posse, ab essentia-
 lem connexionem, quæ est inter modum fallibiliter
 operandi, & liberè operandi, ex qua connexionem ori-
 tur ut non possit Deus, illè à libertate, voluntatem
 inclinare ad infallibiliter operandum: dicatis sta-
 tim, quod licet libera facultas agendi & non agendi,
 sit finita, tamen est necessariè, & essentialiter annexa
 indifferentiâ judicii, ut nequeat Deus indifferentiâ
 objectivam & judicii conservare, quin facultatem ad
 utrumlibet potentia libera conservet; siquidem fa-
 cultas libera voluntatis ad agendum, nil aliud est,
 quàm ipsissima potentia voluntatis, ut commotans ob-
 jectum indifferenter propositum: Igitur, vel dicen-
 dum est, quod casum suum contra nos Suarez, ejus-
 que sectatores non probent; vel si probant, quod effi-
 caciùs ex eodem principio nos colligamus, efficaciam
 præcedentem esse libertatis amicam, & contuberna-
 tem; quod jam satis à nobis manifestatum esse arbi-
 tramur. Hæc Pater Libelli, vir Caramuelis
 judicio acutissimus.

Alterum quod idem Author demonstrat, à
 quo nimirum S. Thomas hunc modum conciliandi
 libertatem cum Dei præscientia, & divinorum decretorum
 causalitate accepit, in Tractatu de prædestinatione refere-
 mus.

Disp.
6. a. 2
§. 2.

ARTICULUS IV.

An peccata ita subsint divine providentiæ, ut
 etiam subsiciantur ejus causalitati?

§. I.

Premittitur quod apud omnes est certum.

Extra dubium est, peccata aliquo modo sub-
 jici divini providentiæ: Primò quidem,
 quia Deus ordinat peccata, ut si saltem secun-
 dum se nihil conferant universi perfectioni,
 conferant, saltem ordine suo. Sic paucis
 tamen ad ejus harmoniam & suavitatem con-
 ducunt, si debito modo dissonantur, & certis
 quibusdam intervallis fiant. Sic etiam umbra
 conferunt picturæ, & macula pulchritudini fa-
 ciei. Unde egregiè Augustinus libro imperfecto
 de Genesi ad litteram, cap. 5. Non dicimus (inquit)
 Deum fecisse tenebras, quoniam speciem ipsam Deus fe-
 cit, non privationes quæ ad nihilum pertinent: quas ta-
 men ab eo ordinatas intelligimus, cum dicitur. Et divi-
 sit Deus inter lucem & tenebras Genes. 5. Ne vel ipse
 privationes non haberent ordinem suum, Deo cuncta
 regente atque administrante: sicut in cantando inter-
 positiones silentiorum certis & moderatis intervallis,
 quamvis vocum privationes sint, bene tamen ordina-
 tur ab iis qui cantare sciunt, & suavitati univèrse
 cantilene aliquè conferunt. Et umbra in picturis emi-
 nentiora quoque distinguunt: ac non specie, sed ordine
 placent. Nam & vitiorum nostrorum non est auctor
 Deus, sed tamen ordinator est, cum eo loco peccatores
 constituit, & ea perpeti cogit qua merentur. Ad hoc
 valet quod oves ponuntur ad dexteram, hiedi autem ad
 sinistram. Quædam ergo & facit Deus & ordinat, quæ-
 dam verò tantum ordinat. In eos & facit & ordinat,
 peccatores autem, inquantum peccatores sunt, non fa-
 cit, sed ordinat tantum. Ipse ergo faciente, pulchra
 sunt singula, & ipso ordinante, pulchra sunt om-
 nia.

149.

Certum